CZU: 342.843.1(478)

ÎNAINTAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CANDIDAȚILOR LA ALEGERI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Igor SOROCEANU[198]

https://doi.org/10.59295/csienu2025.32

Informații despre recenzent:

Alexandru CICALA, doctor în drept, conferențiar universitar, șef al Catedrei „Activitatea specială de investigații și anticorupție" a Academiei „Ștefan cel Mare" a MAI, email: alexandru.cicala@mai.gov.md.

Rezumat: *Înaintarea și înregistrarea candidaților la alegeri în Republica Moldova reprezintă piloni fundamentali ai democrației și ale unui proces electoral corect și transparent. Aceste etape sunt de o importanță crucială pentru asigurarea unei competiții echitabile între candidați și pentru reflectarea voinței cetățenilor în guvernare.*

Prin intermediul acestor proceduri, se asigură că candidații respectă criteriile de eligibilitate și că acțiunile lor sunt conforme cu legislația și regulamentele electorale. Verificarea și validarea documentelor prezentate de către candidați, cum ar fi listele de subscripție, declarațiile de avere și alte acte necesare, contribuie la prevenirea fraudelor electorale și la menținerea integrității procesului electoral.

Cuvinte cheie: organ electoral, acte veridice, concurent electoral, examinare obiectivă, hotărâre, alegeri, etc.

NOMINATION AND REGISTRATION OF CANDIDATES FOR ELECTIONS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Abstract: *Nomination and registration of candidates for elections in the Republic of Moldova are fundamental pillars of democracy and a fair and transparent electoral process. These stages are of crucial importance for ensuring fair competition between candidates and for reflecting the will of citizens in governance.*

These procedures ensure that candidates comply with the eligibility criteria and that their actions comply with electoral legislation and regulations. Verification and validation of documents submitted by candidates, such as subscription lists, asset declarations and other necessary docu-

198 doctorand, Academia „Ștefan cel Mare" a Ministerului Afacerilor Interne, soroceanu94igor@gmail.com .

ments, contribute to the prevention of electoral fraud and to maintaining the integrity of the electoral process.

Keywords: electoral body, truthful documents, electoral competitor, objective examination, decision, elections, etc.

Itroducere. Înaintarea și înregistrarea candidaților la alegeri în Republica Moldova sunt procese cruciale în cadrul democrației și sunt reglementate de legea electorală a țării. Aceste proceduri asigură transparența și corectitudinea scrutinului, oferind cetățenilor posibilitatea de a-și exprima voința prin vot.

Partide politice sunt entitățile principale care își înaintează candidații la alegeri. Acestea își stabilesc propriile proceduri interne pentru selecția candidaților, de obicei prin alegeri interne sau prin numirea acestora în funcții de conducere.

Cetățenii individuali pot, de asemenea, să se prezinte ca și candidați independenți. În acest caz, ei trebuie să îndeplinească anumite cerințe de eligibilitate și să strângă un număr specific de semnături de sprijin din partea alegătorilor în favoarea candidaturii lor.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. La momentul actual, importanța și scopul de elaborare a prezentului demers științific, apare din intenția autorului de a releva în prim-plan unele repere ale aspectelor înaintării şi înregistrării candidaţilor la alegeri în Republica Moldova. Totodată este şi necesitatea stringentă de efectuare a unei analize ample referitor la esenţa subiectului cercetării.

Materiale utilizate și metode aplicate. În procesul elaborării articolului științific ne-am ghidat de mai multe și diverse metode de cercetare științifică care au făcut posibilă investigarea corespunzătoare a subiectului titulativ, dintre care putem enumera: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică, metoda istorică, precum și metoda comparativă.

Baza teoretico-juridică a demersului științific cuprinde materialul definitoriu precum ar fi diverse literatura de specialitate și unele studii științifice din mediul online – care direct sau indirect, abordează esența și conținutul subiectului supus cercetării.

Rezultatele obţinute în baza analizelor ştiinţifice efectuate. Candidații, fie din partea unui partid politic, fie ca independenți, trebuie să depună o serie de documente pentru a-și înregistra candidatura. Aceste documente pot include declarații de avere și de interese, liste cu semnături de sprijin

(în cazul candidaților independenți) și alte documente necesare conform legii electorale.

Autoritățile electorale verifică documentele depuse de candidați pentru a se asigura că aceștia îndeplinesc toate cerințele legale pentru a putea participa la alegeri. Acest lucru poate include verificarea vârstei, cetățeniei, lipsei unor condamnări penale etc.

În unele cazuri, validitatea candidaturilor poate fi contestată de alți actori politici sau cetățeni. Autoritățile electorale trebuie să analizeze aceste contestații și să ia o decizie în conformitate cu legea electorală.

În Republica Moldova, aceste proceduri sunt în continuă evoluție pentru a se asigura că procesul electoral este corect și transparent. În ultimii ani, s-au făcut eforturi pentru a îmbunătăți legislația electorală și pentru a consolida instituțiile responsabile de organizarea și monitorizarea alegerilor.

De asemenea, în contextul actual, se poate lua în considerare și integrarea tehnologiei în procesul electoral, precum înregistrarea online a candidaților sau utilizarea sistemelor informatizate pentru a facilita depunerea și verificarea documentelor.

Asigurarea unei proceduri transparente și corecte pentru înregistrarea și participarea candidaților la alegeri este esențială pentru întărirea democrației și consolidarea încrederii cetățenilor în procesul electoral.

Cetățeanul Republicii Moldova participă la alegeri prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat.

Participarea la alegeri este liberă (benevolă). Nimeni nu este în drept să exercite presiuni asupra alegătorului cu scopul de a-l sili să participe sau să nu participe la alegeri, precum şi asupra exprimării de către acesta a liberei sale voinţe.

Cetăţenii Republicii Moldova care domiciliază în afara ţării beneficiază de drepturi electorale depline în condiţiile prezentului cod. Guvernul Republicii Moldova, Comisia Electorală Centrală, misiunile diplomatice și oficiile consulare sînt obligate să creeze condiţii pentru ca cetăţenii să-şi exercite liber drepturile lor electorale.

Procesul de desemnare a candidaților pentru alegerile parlamentare și prezidențiale începe cu 60 de zile înainte de ziua alegerilor și se încheie cu 30 de zile înainte de această dată. În cazul alegerilor locale, desemnarea candidaților are loc după constituirea circumscripțiilor electorale și a consiliilor electorale de circumscripție, conform articolului 131 al Codului Electoral al Republicii Moldova.

Dreptul de a desemna candidați pentru alegeri revine:

a) partidelor și altor organizații social-politice înregistrate, în conformitate cu statutele și legislația în vigoare până la stabilirea datei alegerilor;

b) blocurilor electorale, formate pe baza deciziilor adoptate conform statutelor partidelor și altor organizații social-politice, înregistrate de Comisia Electorală Centrală în cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și alegerilor locale generale sau de consiliile electorale de circumscripție în cazul alegerilor noi. Candidații vor fi desemnați în decurs de 15 zile de la data constituiri blocurilor electorale sau, în cazul în care acestea s-au constituit înainte de începerea perioadei electorale, în decurs de 15 zile de la începerea acestei perioade.

c) cetățenilor Republicii Moldova care își înaintează propria candidatură (candidații independenți).

Listele candidaților pentru alegerile parlamentare și locale trebuie să respecte cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe. Poziționarea candidaților pe liste se face conform formulei: minimum patru candidați la fiecare zece locuri.

Declarațiile candidaților privind consimțământul lor de a candida sunt depuse astfel:

a) declarațiile candidaților la alegerile în Parlament și ale candidaților la funcția de Președinte al Republicii Moldova se depun la Comisia Electorală Centrală.

b) declarațiile candidaților pentru funcțiile de primar și consilier al consiliului local în cazul alegerilor locale se depun la consiliile electorale de circumscripție.

Procesul de înregistrare a candidaților pentru alegeri implică depunerea următoarelor documente către Comisia Electorală Centrală sau consiliile electorale de circumscripție cu cel târziu 30 de zile înainte de ziua alegerilor:

a) procesul-verbal al ședinței organului central sau teritorial al partidului, a altei organizații social-politice sau a blocului electoral privind desemnarea candidatului conform prevederilor legale;

b) listele de subscripție cu numărul suficient de semnături ale susținătorilor candidatului independent;

c) datele biografice ale candidatului;

d) declarația candidatului privind consimțământul său de a candida, însoțită de o declarație pe propria răspundere privind lipsa interdicțiilor legale/judecătorești de a candida;

e) declarația de avere și interese personale a candidatului pentru ultimii 2 ani anteriori anului în care se desfășoară alegerile, conform Legii privind declararea averii și a intereselor personale;

f) o declarație pe propria răspundere privind lipsa restricțiilor legale/judecătorești de a candida sau ocupa funcții publice, precum și lipsa actelor de constatare rămase definitive referitoare la regimul declarării averilor și intereselor personale, incompatibilități și confiscarea averii nejustificate;

g) certificatul de sănătate al candidatului pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, eliberat de instituția medicală la care acesta se află în evidență;

h) declarația candidatului pentru funcția de primar privind abandonarea, pe termenul mandatului, a funcțiilor incompatibile cu funcția de primar, în cazul în care persoana dată este aleasă și validată;

i) declarația despre suspendarea, pe durata campaniei electorale, a funcțiilor ocupate anterior, pentru persoanele care cad sub incidența unor dispoziții legale;

j) simbolul electoral în variantă electronică și pe hârtie;

k) copia de pe actul de identitate al candidatului.

Reprezentanții partidelor, altor organizații social-politice, ai blocurilor electorale și candidații independenți depun actele necesare pentru înregistrare după ce Comisia Electorală Centrală sau consiliile electorale de circumscripție fac publică informația privind locul și timpul primirii documentelor. Organul electoral efectuează înregistrarea sau refuză înregistrarea candidaților în decurs de 7 zile de la primirea actelor.

Un candidat poate candida la mai multe funcții elective doar din partea unui singur partid sau bloc electoral. Candidații înregistrați nu pot desfășura activități în cadrul vreunui consiliu sau birou electoral pe durata alegerilor respective. Organul electoral respectiv va elibera legitimațiile de candidați înregistrați în cel mai scurt timp posibil, dar nu mai târziu de 3 zile de la înregistrare. Hotărârile privind înregistrarea candidaților independenți sau a listelor lor de candidați sunt publicate în mijloacele de informare în masă finanțate de la buget. După expirarea termenului pentru înregistrarea candidaților, organul electoral publică lista candidaților înregistrați, indicând informațiile relevante despre aceștia.

Constituirea şi înregistrarea grupurilor de inițiativă. Înaintea începerii perioadei de desemnare a candidaților, Comisia Electorală Centrală stabilește locul și timpul pentru primirea documentelor în vederea înregistrării grupurilor de inițiativă care susțin candidații la funcția de Președin-

te al Republicii Moldova. Totodată, se constituie un Grup de lucru pentru recepționarea și verificarea documentelor, alcătuit din membri ai CEC și funcționari ai Aparatului CEC, în scopul înregistrării grupurilor de inițiativă respective. Grupurile de inițiativă pentru susținerea candidatului la funcția de Președinte al Republicii Moldova trebuie să fie formate din minimum 25 de persoane și maximum 100 de persoane cu drept de vot. Un grup de inițiativă poate susține doar un singur candidat, iar membrii săi nu pot face parte în același timp din alt grup de inițiativă. Cetățenii cu drept de vot care doresc să susțină un candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova trebuie să se întrunească în cadrul unei adunări pentru a constitui un grup de inițiativă și a colecta semnături pe listele de subscripție conform articolului 113 din Codul Electoral. Grupul de inițiativă ales își desemnează un conducător care coordonează activitățile de colectare a semnăturilor susținătorilor candidatului și întocmirea listelor de subscripție. Rezultatele adunării cetățenilor pentru constituirea grupului de inițiativă și alegerii conducătorului acestuia se consemnează într-un proces-verbal semnat de candidat și conducătorul grupului, în care se anexează lista membrilor grupului de inițiativă conform modelului stabilit. La ședințele organelor centrale ale partidelor, altor organizații social-politice sau blocurilor electorale, în cadrul cărora se desemnează candidatul la funcția de Președinte al Republicii Moldova, se aprobă lista membrilor și se constituie grupul de inițiativă pentru colectarea semnăturilor susținătorilor candidatului. Rezultatele acestor ședințe se consemnează într-un proces-verbal, semnat de candidat și conducătorul grupului, la care se anexează lista membrilor grupului de inițiativă.

Pentru înregistrarea grupului de inițiativă, candidatul la funcția de Președinte al Republicii Moldova depune la Comisia Electorală Centrală următoarele acte cu cel târziu 50 de zile înainte de ziua alegerilor:

a) cererea de înregistrare în formă scrisă conform modelului stabilit;

b) procesul-verbal al ședinței adunării cetățenilor/organului central al solicitanților colectivi privind susținerea/desemnarea candidatului;

c) lista originală și copia cetățenilor care au participat la adunarea de constituire a grupului de inițiativă sau a membrilor organului central al solicitanților colectivi;

d) lista membrilor grupului de inițiativă, inclusiv versiunea electronică;

e) declarația candidatului privind consimțământul său de a fi susținut pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova;

f) copia actului de identitate al candidatului, cu fișa de însoțire;

g) demersul scris al conducătorului grupului de inițiativă privind de-

semnarea persoanei responsabile de finanțele activității grupului;

h) copia statutului și certificatul de înregistrare la Ministerul Justiției pentru partide și alte organizații social-politice.

CEC verifică corectitudinea actelor și decide asupra înregistrării grupului de inițiativă în termen de 3 zile de la primirea acestora. În situația în care la verificarea listelor membrilor grupurilor de inițiativă prezentate pentru înregistrare la CEC se constată că aceeași persoană și-a aplicat semnătura pe mai multe liste pentru a face parte dintr-un alt sau alte grupuri de inițiativă, se va considera valabilă doar semnătura aplicată prima cronologic. Ulterioarele semnături vor fi considerate nule, iar persoanei i se va refuza înregistrarea în celelalte grupuri. Dacă o persoană semnează în aceeași zi pentru a fi membru în mai multe grupuri de inițiativă, toate aceste semnături vor fi considerate nevalabile, iar înregistrarea sa ca membru al grupului va fi refuzată. În cazul în care documentele prezentate corespund cerințelor stabilite, CEC adoptă o hotărâre privind înregistrarea grupului de inițiativă. De asemenea, eliberează candidatului desemnat sau conducătorului grupului de inițiativă legitimațiile membrilor grupului înregistrat și formularele listelor de subscripție, asigurând un număr de rubrici suficient pentru colectarea semnăturilor susținătorilor, în limita plafonului maxim stabilit conform articolului 113 din Codul electoral. Comisia Electorală Centrală poate respinge demersul de înregistrare a grupului de inițiativă în cazul în care, după verificarea listei membrilor, se constată că mai puțin de 25 de persoane îndeplinesc condițiile necesare pentru a fi înregistrate ca membri. De asemenea, lipsa sau neconformitatea actelor specificate mai sus, poate servi drept motiv de refuz pentru înregistrarea grupului de inițiativă. Hotărârea CEC privind refuzul înregistrării grupului de inițiativă poate fi contestată în instanța de judecată competentă. Cererile de modificare și completare a componenței grupului de inițiativă pot fi depuse nu mai târziu de 50 de zile înainte de alegeri, de către conducătorul grupului, a cărui prerogativă în acest sens este stabilită odată cu alegerea sau numirea sa și constituirea grupului. Conducătorul grupului de inițiativă poate fi reales de către grup în aceleași condiții în care a fost ales sau numit inițial și doar dintre membrii grupului, prezentând Comisiei procesul-verbal de înlocuire a conducătorului grupului în termen de 3 zile de la data întocmirii acestuia, dar nu mai târziu de data depunerii documentelor pentru înregistrarea ca concurent electoral a candidatului la funcția de Președinte al Republicii Moldova.

Condiţiile speciale privind colectarea semnăturilor şi întocmirea listelor de subscripţie. Semnăturile se colectează exclusiv pentru susținerea candidaților independenți sau pentru inițierea unui referendum. În cazul alegerilor locale, semnăturile se pot colecta doar din partea alegătorilor care își au domiciliul sau reședința valabilă în circumscripția în care candidatul independent își depune candidatura. Candidații independenți și membrii grupurilor de inițiativă care desemnează și/sau susțin candidați independenți în alegeri, precum și membrii grupului de inițiativă pentru inițierea unui referendum au dreptul de a colecta semnături. În listele de subscripție pentru susținerea candidatului independent sau pentru inițierea referendumului trebuie să fie specificate numele și prenumele, anul nașterii, profesia (ocupația), funcția, locul de muncă, domiciliul și apartenența politică a candidatului, precum și numele și prenumele persoanei care colectează semnăturile. Listele de subscripție trebuie să conțină doar semnături ale susținătorilor care domiciliază într-o singură localitate. În lista de subscripție, susținătorul candidatului sau susținătorul inițiativei pentru referendum completează personal numărul curent, numele și prenumele, anul nașterii, domiciliul, seria și numărul actului de identitate, data la care semnează în listă și își aplică semnătura. În cazul în care susținătorul nu poate, din motive obiective, să completeze personal datele solicitate, acestea sunt completate de membrul grupului de inițiativă sau de o altă persoană împuternicită să colecteze semnăturile. Semnătura în lista de subscripție trebuie aplicată nemijlocit de susținător sau, în caz de imposibilitate, de un reprezentant legal al acestuia. Un alegător poate susține, prin semnătură, un singur candidat în cadrul aceluiași scrutin. Membrul grupului de inițiativă care colectează semnăturile alegătorilor semnează fiecare foaie din listele de subscripție. La sfârșitul fiecărei foi din listele de subscripție, colectorul face o mențiune prin care atestă faptul că semnăturile au fost colectate de el personal și confirmă autenticitatea semnatarilor, apoi semnează.

Prezentarea și verificarea listelor de subscripție. După primirea listelor de subscripție, organul electoral începe verificarea autenticității semnăturilor, dreptului de vot al persoanelor înscrise în liste și adresei domiciliului acestora. Verificarea se efectuează în decursul a 5 zile de la data primirii listelor. Comisia Electorală Centrală sau consiliul electoral de circumscripție informează persoanele care au prezentat liste de subscripție despre rezultatele verificării, anunțând numărul total al persoanelor incluse în listele de subscripție prezentate de fiecare candidat la alegeri, precum și numărul semnăturilor valabile. Persoanele care colectează semnăturile în

listele de subscripție sunt responsabile de asigurarea autenticității datelor din acestea.

Se consideră nule și neavenite:

a) listele de subscripție întocmite înainte de începerea perioadei de desemnare a candidaților;

b) semnăturile considerate ca fiind false în listele de subscripție.

Depunerea documentelor pentru înregistrare în calitate de concurenți electorali.

Pentru a stabili locul și timpul recepționării documentelor pentru înregistrarea concurenților electorali la alegerile prezidențiale, Comisia Electorală Centrală adoptă o hotărâre în acest sens. De asemenea, prin dispoziția președintelui CEC, se formează Grupul de lucru pentru recepționarea și verificarea documentelor, care va fi compus din membri ai CEC și funcționari ai Aparatului CEC. Acest grup va avea responsabilitatea de a primi și verifica documentele electorale prezentate pentru înregistrarea candidaților la funcția de Președinte al Republicii Moldova. Pentru a fi înregistrat ca și candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova, documentele prevăzute la articolul 49 și listele de subscripție conform articolului 113 din Codul electoral trebuie să fie prezentate Comisiei Electorale Centrale cu cel târziu 30 de zile înainte de ziua alegerilor. Procedura de tragere la sorți pentru stabilirea ordinii de primire a documentelor de la candidații la funcția de Președinte al Republicii Moldova și pentru determinarea ordinii de înscriere a concurenților electorali în buletinul de vot se desfășoară conform Regulamentului privind procedurile de tragere la sorți, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.1729 din 3 iulie 2018. Cererea de înregistrare în formă scrisă, conform modelului din anexa nr.6 la regulament, trebuie să fie adresată Comisiei Electorale Centrale și trebuie să fie însoțită de următoarele documente:

(a) listele de subscripție numerotate și sistematizate în conformitate cu prevederile regulamentului și ale Codului electoral,

(b) datele biografice ale candidatului,

(c) declarația candidatului privind consimțământul său de a candida și declarația pe propria răspundere privind lipsa interdicțiilor legale/judecătorești de a candida,

(d) declarația pe propria răspundere privind diverse aspecte,

(e) declarația de avere și interese personale a candidatului pentru ultimii 2 ani,

(f) certificatul de sănătate al candidatului,

(g) declarația de suspendare a funcțiilor deținute anterior pe durata campaniei electorale pentru cei care cad sub incidența articolului 13 alineatul (3) din Codul electoral,

(h) copia actului de identitate al candidatului,

(i) simbolul electoral în variantă electronică și pe hârtie.

Concluzii

O procedură riguroasă și transparentă de înregistrare a candidaților sporește încrederea cetățenilor în procesul electoral și în instituțiile care îl conduc. În plus, acest proces este crucial pentru asigurarea pluralismului politic și pentru promovarea participării cetățenilor în viața democratică a țării.

Prin respectarea și aplicarea corectă a regulamentelor și procedurilor de înregistrare, Republica Moldova poate consolida democrația și statul de drept, contribuind la dezvoltarea unei societăți civile active și angajate în procesul decizional politic.

Înaintarea și înregistrarea candidaților la alegeri sunt elemente esențiale ale procesului democratic, reflectând angajamentul Republicii Moldova față de valorile democratice și principiile guvernării transparente și responsabile.

Tematica înaintării și înregistrării candidaților la alegeri în Republica Moldova nu este doar un aspect procedural, ci este un element esențial pentru consolidarea democrației, asigurarea transparenței și legitimității procesului electoral și promovarea participării active a cetățenilor în viața politică a țării.

Referințe bibliografice:

1. Regulamentul privind particularitățile de desemnare și înregistrare a candidaților la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova
2. Scrisoare Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova către Curtea Constituțională a Republicii Moldova nr.CEC-8/729 din 21.11.2016, privind totalizarea rezultatelor celui de-al doilea tur de scrutin al alegerilor Președintelui Republicii Moldova din 13.11.2016. Poate fi accesat la următorul link: https://www.constcourt.md/public/ccdoc/sesizari/ro-139e201611218e4a8.pdf, vizualizat la 04.01.2025;
3. Miron Marcel și Mihalaș Victoria, Principiile realizării dreptului electoral în Republica Moldova. Poate fi accesat la următorul link: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/30-34_18.pdf, vizualizat la 12.02.2025.